

Supported Employment i skolen

Kva kan skje når SE vert teken i bruk i den vidaregåande skolen?

- Kjetil Frøyland, Arbeidsforskningsinstituttet (AFI)/OsloMet
- Mail: kjetil.froyland@oslomet.no

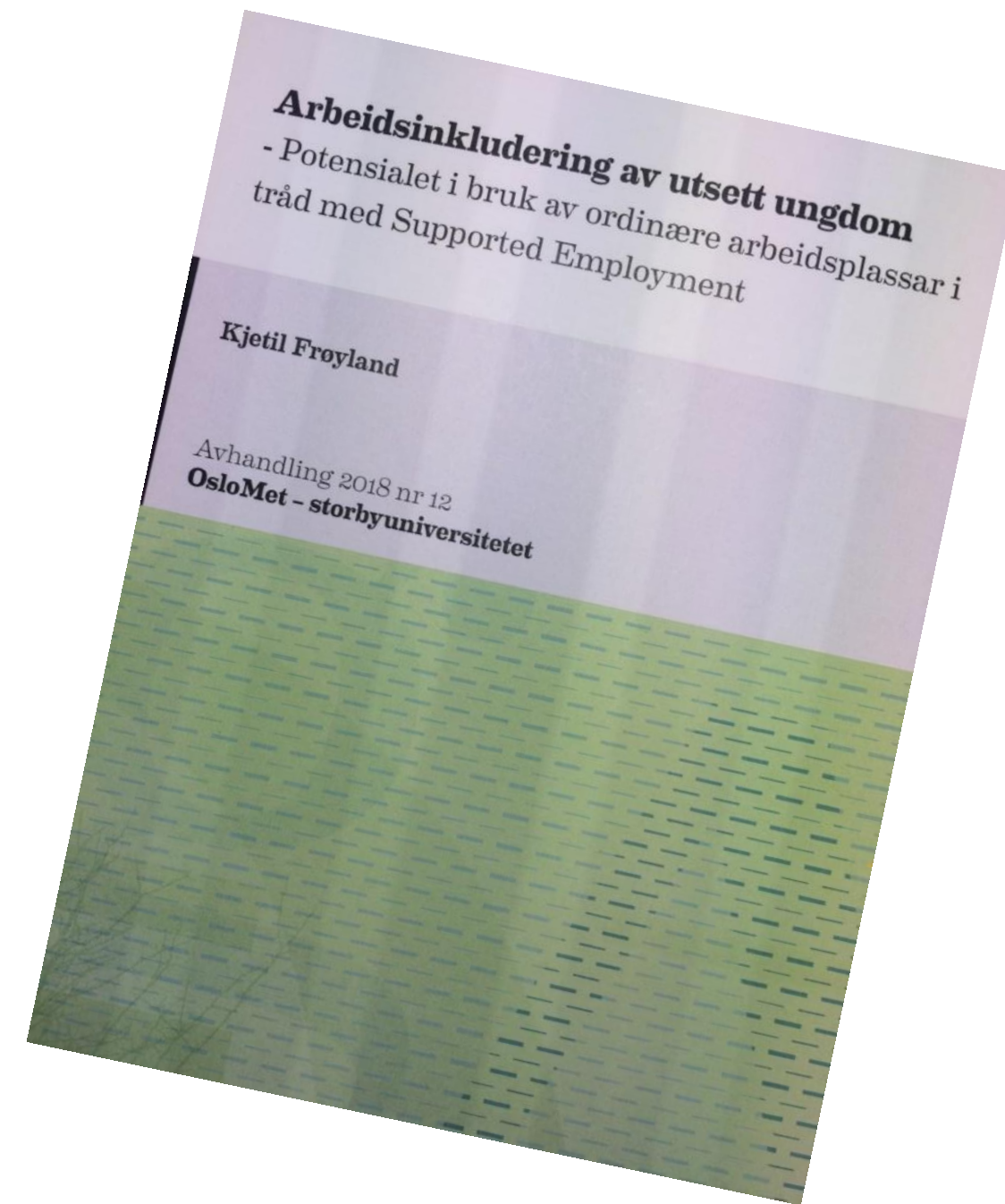
Inkluderingsvegar

- Gjennomføre vidaregåande skule
- Arbeid som hjelpemiddel for skolefullføring
- Arbeid som avbrekk for å «finna seg sjølv» - og motivasjon
- Ordinært (fast) arbeid

Kva for potensiale ligg i SE?

- IPS (Individual Placement and Support)
- Femtrinnsprosessen
 - Innleiande kontakt og samarbeid
 - Yrkeskartlegging og karriereplanlegging
 - Finne ein passende jobb
 - Samarbeid med arbeidsgivar
 - Opplæring og trening på og/eller utanom arbeidsplassen
- Customized Employment

Utsett ungdom som case – kven er dei?

- Ungdom i alderen 15-25 år
- Utfordringar knytt til funksjonshemming, psykiske lidingar, lærevanskar, rusvanskar, kriminell aktivitet eller åtferdsvanskar. Varierer frå mindre alvorlege til svært alvorlege
- Låg sjølvkjensle etter år med nederlag. Dårleg og lite nettverk, manglande utdanning, manglande bustad, eller dårleg økonomi.
- Sosial angst, isolerer seg gjerne, «snur døgnet», er einsame og utrygge, lever «alternative liv» på «nettet».
- Motivasjonsvanskar, dårlege erfaringar frå skolen.
- Nokre er elevar i den vidaregåande skolen, andre har droppa ut, og nokre har fullført med dårlege resultat.
- Nokre uttrykkjer ein klar motivasjon for å komme tilbake til skole eller i jobb, medan andre ikkje veit kva dei vil og framstår som umotiverte og utan «drive».
- Fleire har vakse opp i familiar med små ressursar og som over lang tid har fått trygd eller sosialstønad.
- Ei svært heterogen gruppe. Felles er utanforskapet, samt at dei elles har fleire utfordringar enn ungdom flest.

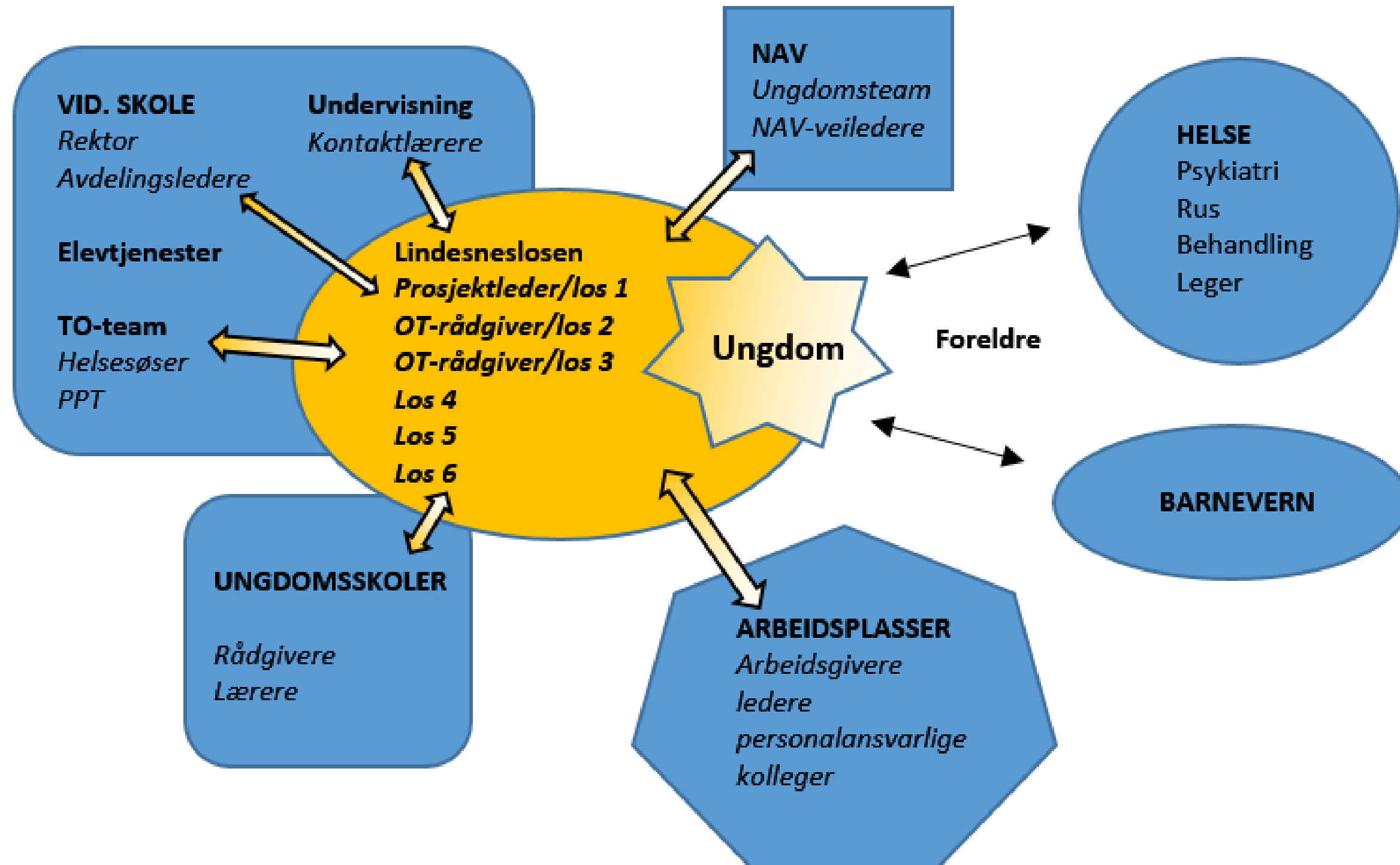
Menneske med høg «sårbarhet» – kva betyr det for inkluderingsarbeidet?

- Forhøga sårbarhet
 - Mindre/lite skal til før dei fell ut/trekkjer seg tilbake/gir opp - lita tue kan velte stort lass
 - Social Role Valorization Theory (Wolf Wolfensberger):
 - Folk si velferd heng saman med kva slags roller dei er gjevne: sosial rolleteori (Goffman)
 - Alle menneske har potensial for utvikling og vekst
 - Utvikle strukturar i samfunn og hjelpeapparat som mogleggjer vekst
 - Sårbarheten må kompenseras for:
 - Fremje positive tenkesett – men realistiske
 - Utforming av lokala, kvalitet på aktivitetane, ord og terminologi.
 - Tilby roller med meining – og som vert meistra.
- Frøyland, K. (2017): «Sentrale kvalitetar i arbeidsinkludering av sårbar ungdom», Tidsskrift for ungdomsforskning.

SE i skolen – Lindesneslosen som case

- Lindesneslosprosjektet foregikk fra 2014 til og med 2017.
 - Fast tiltak fra januar 2018.
 - «Hovedbase» på den videregående skolen, samarbeidet med tilhørende ungdomsskoler.
 - Losene samarbeidet tett med oppfølgingstjenesten og kontaktlærerne, og med relevante instanser i hjelpeapparatet.
- Bygde på den individuelle oppfølgingsmodellen i Supported Employment/Education.
 - også benyttet IPS kvalitetsskala i arbeidet med å utvikle modellen
 - samt tilnærminger som MI (Motiverende Intervju).
- Hovedmål
 - teste om denne modellen med proaktiv oppfølging, individuell tilrettelegging og tett samarbeid med lærere og arbeidsgivere kunne redusere skolefravall og overgang av unge til uføretrygd.

Lindesneslosen

Kva skal til for å få til inkludering ved bruk av vanlege arbeidsplassar?

Djupdykk i 31 enkeltsaker – rekonstruksjon av forløp (1-8 år)

1. Sikre basale behov

- Økonomi, bolig, helse, aktivitet

2. Kontakt og relasjon

- Tilhørighet, mestring, oppdage interesser, evner og muligheter

3. Mogleggjering (Job enabling)

- Arbeidsgivernetverk, transport, «on the road», oppfølging også av familie og arbeidsplass

4. Jobbutvikling (Job customising)

- Inkluderingsplan, job carving, naturlig bistand, aktiv intervensjon

- (1 og 2) + (3 eller 4) gav:

- oftare suksess,
- oftare suksess for dei med størst problemer

- Frøyland, K. (2018): Vital Tasks and Roles of Frontline Workers Facilitating Job Inclusion of Vulnerable Youth, *European Journal of Social Work*.

Kva er Supported Employment?

Paradigmeskifte:

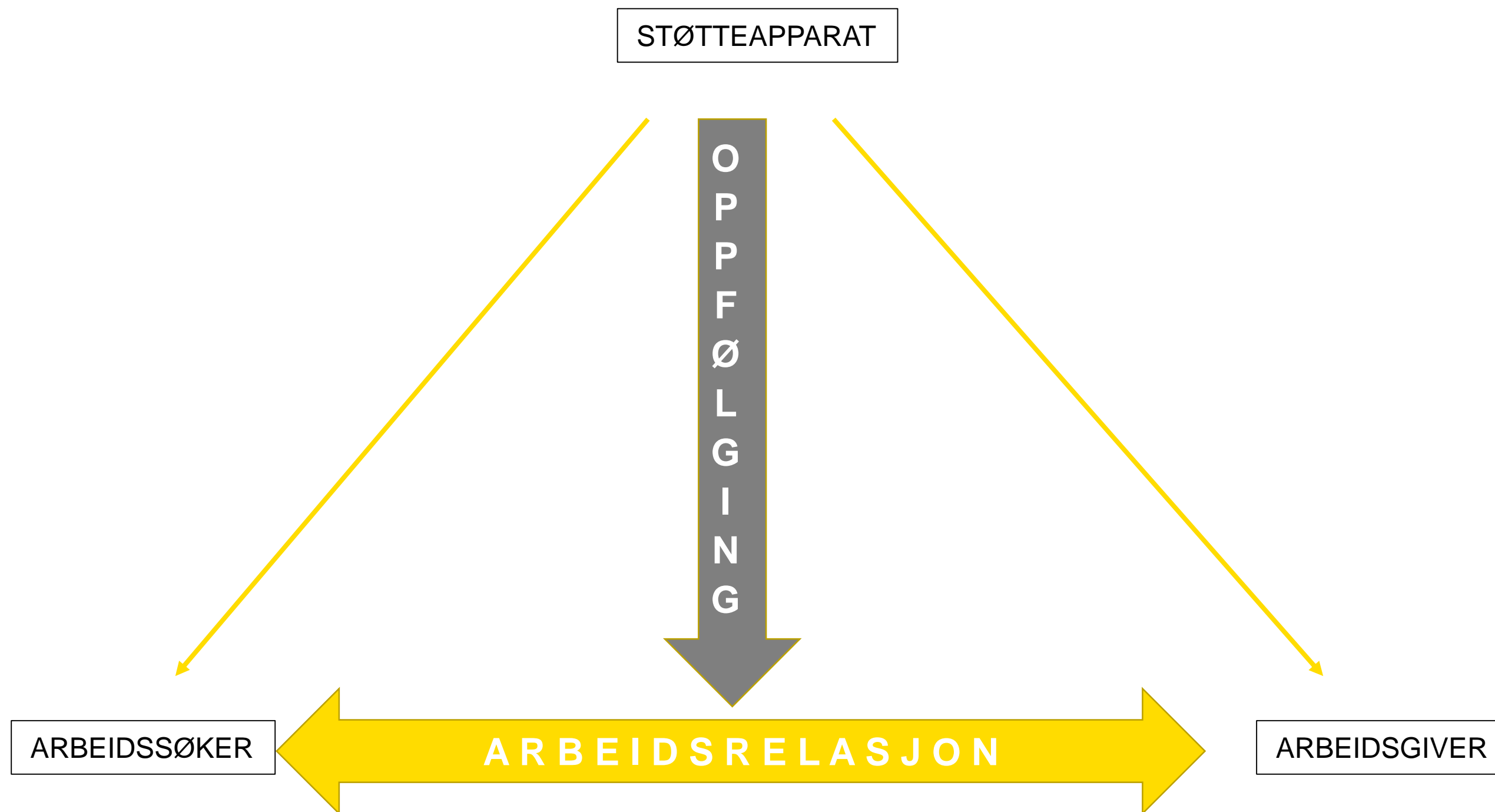
- Frå:
 - Gradvis tilnærming (train-place)
 - Gruppetilnærmingar
 - Individuelle faktorar hjå den unge sett som det sentrale for jobbutfall
- Til:
 - Rask tilnærming (place-train)
 - Individuelt tilpassa bistand
 - Kvaliteten på bistanden sett som viktig for utfall

Kjelder:

- Systematisk instruksjon (1970)
- Normaliseringstenkinga
- Social Role Valorization theory
- The clubhouse model (1950)
- The assertive community treatment model (ACT)
- The choose-get-keep model
- The job-coach model

Inkluderingsmodeller

- **Supply-side – fokus på brukeren som arbeidskraft**
 - Individutfordringer: Mestring, sosiale ferdigheter, læring
- **Demand-side – fokus på arbeidsgiver/arbeidsplass/arbeidskraftsbehov**
 - Bedriftsutfordringer: Risiko, skreddersydd opplæring, gi muligheter for å lære i sitt eget tempo, skape muligheter for støtte til personlige og arbeidsrelaterte problemer, forstå jobbutvikling, tilrettelegging, arbeidsorganisering
- **Support-side – fokus på støtteapparatets rolle**
 - Utfordringer i støtteapparatet: Forstå og støtte bruker og arbeidsgiver, forstå forskjellen på arbeidsformidling og jobbutvikling, tilnærminger som understøtter arbeidsinkludering

Kva seier effektstudiar?

- Effektstudiar om SE:
 - Nøkleby mfl. 2017: Supported Employment for arbeidstakere med bistandsbehov. En systematisk oversikt.
 - Dobbelt så stor sjanse for menneske med psykiske lidningar å komme i jobb som følgje av IPS enn av andre tiltak.
 - Reme mfl 2016: Effektevaluering av individuell jobbstøtte. Sluttrapport.
 - 37% i jobb etter 18 mnd, mot 27% av kontrollgruppa.
- Effektstudiar om SE og ungdom:
 - «Most, if not all IPS principles are appropriate for young adults» (Bond et al. 2014)
 - Framleis utfordringar knytt til manglande arbeidserfaring, transport, kognitive problemar og sosiale ferdigheter mens bistand frå IPS-team (Noel et al. 2017)
 - Betre resultat for unge enn eldre (Burke-Miller et al. 2012)
 - SE betre resultat enn andre bistandsformer (Effektutvärdering av insatser för unga med aktivitetsersättning, Arbetsförmedlingen 2017)

Individual Placement and Support (IPS) og utsett ungdom

IPS iflg. Drake et al. (2012)

1. Ansettelse i det ordinære arbeidslivet er det primære målet.
2. Deltakelse skjer på bakgrunn av brukers eget ønske.
3. Integrering av arbeid (rehabilitering) og oppfølging fra behandlingsteam.
4. Oppmerksomhet til individuelle preferanser og valg.
5. Det gis rådgivning om finansielle støtteordninger, rettigheter og krav.
6. Jobsøk kommer raskt i gang, og senest en måned etter oppstart.
7. Jobbutvikling skjer systematisk.
8. Oppfølging er tidsubegrenset og individuelt tilpasset.

IPS i lys av unge sine behov (Frøyland 2016)

1. Arbeidspraksis eller ansettelse i det ordinære arbeidslivet er det primære målet.
2. Deltakelse skjer på bakgrunn av brukers eget ønske, men ingen eksklusjon uten grundig teamvurdering og evt. forsøk på å motivere.
3. En jobbspesialist er integrert i oppfølgingsteamet.
4. Oppdagelse av og oppmerksomhet til individuelle preferanser.
5. Det gis rådgivning om finansielle støtteordninger, rettigheter og krav.
6. Søk etter arbeidspraksis eller jobb i ordinær virksomhet kommer raskt i gang.
7. Jobbutvikling skjer systematisk både i det lokale arbeidsmarkedet og på arbeidsplassen.
8. Oppfølging er tidsubegrenset og individuelt tilpasset, med særlig fokus på mestring, sosial inkludering og naturlig støtte.

Utsett og sårbar ungdom

- Ei anna målgruppe enn til dømes dei som tradisjonelt har fått IPS
 - Veit ofte ikkje kva problema handlar om - mykje er uavklart
 - Er framleis i utvikling
 - Har ikkje alltid støtteapparatet klart
 - Møter kanskje ikkje opp – trekk seg unna – vil ikkje – men samtidig vil det vera feil å ikkje hjelpe.
- Behov for å jobbe med mange andre tema enn arbeidsinkludering
 - vanskeleg å la vera å gjera noko når unge lever åleine eller under vanskelege kår
- Samtidig er dei unge og tidlig i livet – dermed håp

Customized Employment

- Å tilpasse jobben til mennesket (Job carving, job creation, job development)
 - Å starte med individet, heller enn med mulighetene i arbeidsmarknaden.
 - «Discovery» – oppdagelse – som prinsipp heller enn testing og evaluering.
 - Personsentrert planlegging av arbeid i staden for å respondere på behova på arbeidsplassen.
 - Det arbeidssøkaren kan bidra med som tilbud til arbeidsgivar, heller enn at arbeidssøkar aksepterer arbeidsgivaren sine vilkår.
 - Bistand frå hjelpar på arbeidsplassen når det er naudsynt.

(Griffin et al: The Job Developers Handbook)

SE og skoleungdom – «Youth transition studies»

- Overgangsprogram i USA (Frøyland 2018)
 - «Bridges from school to work», «start on success», «Career Transition Program»
 - Hjelparane omtala som «transition professionals» som arbeider i «transition services» med base i «transition teams».
- Ulike faser i ulike program:
 - Bridges:
 1. Career counseling and job placement
 2. Paid work with assistance from staff support
 3. Follow-along support and tracking participants' performance
- Fleire faktorar sentrale for vellukka overgang (Wehman et al 2015)
 - Arbeidserfaring frå ein vanleg arbeidsplass
 - Klare forventningar frå foreldra

SE som del av overgangsarbeid

- Wehman (2011)
 - SE/CE som aktuelle «Vocational Support Service Models»
- Luecking (2009) i boka *The way to work* omtalar ei rekke tema:
 - Planlegging av overgang
 - Informasjon til arbeidsgivarane om utfordringar
 - Støtte til den unge sin familie
 - Samarbeid med ulike instansar
- Fokuset ikkje berre på betalt arbeid:
 - Læring og utvikling gjennom arbeidspraksis
 - «jobbskygging»
 - «internships»
 - Lærlingeløp
- Føremål å førebu overgangen frå skule til arbeid best mogleg
- Ingen av desse byggjer på IPS eller femtrinnsprosessen, men har element frå Customized Employment

Lindesneslosen i lys av femtrinnsprosessen

- Innleiande kontakt og samarbeid
- Yrkeskartlegging og karriereplanlegging
- Finne ein passende jobb
- Samarbeid med arbeidsgivar
- Opplæring og trening på og/eller utanom arbeidsplassen

Lindesneslosen er et regionalt prosjekt som skal hjelpe ungdom som står i fare for å falle ut av skole eller jobb – eller som kanskje allerede har gjort det. Prosjektet skal sørge for at ungdom i målgruppen får individuell, tilpasset oppfølging.

Den enkelte ungdom får en personlig "los", som kan kartlegge i forhold til karrierevalg, gi praktisk hjelp til å komme seg på skole eller jobb, samt følge opp etter behov.

Ta kontakt
med oss hvis dette høres interessant ut for deg,
eller noen du kjenner.

Korleis gjekk det med Lindesneslosen?

- Totalt 132 ungdommer fikk bistand i prosjektperioden.
 - 5% i arbeid
 - 26% gjennomført arbeidspraksis og lære plass og på andre måter fått erfaringer med arbeid
 - 32% forbedret gjennomføring eller tilstedeværelse på skolen.
 - 16% ikke lykkes i særlig grad,
 - 18% uvisst pr januar 2018 hva som var status.
- Slik Lindesneslosene selv opplever det:
 - 42% til en klart forbedret situasjon og
 - 30 % til noe forbedring. For
 - 16% har det vært lite eller ingen forbedring, mens
 - 12% har de ved avslutningen av prosjektet ikke hatt nok kunnskap om.
- Endelig vurdering av virkning Lindesneslosen har hatt på tilstrømming av unge på AAP, uføretrygd og andre NAV-relaterte ytelser vil komme i sluttrapport i 2020.

Erfaringar med Lindesneslosen

- Det å arbeide med deler av denne målgruppa er krevende og at tett oppfølging må ytes over lang tid, det vil si flere år.
 - har opprettholdt fokuset på de ungdommene som sliter mye, og at de ikke har forskjøvet innsatsen mot de unge som lettere kunne ha gitt resultater (såkalt «fløteskumming»).
- Samarbeidsinstanser formidler at losene yter en bistand som andre instanser ikke har kapasitet til, men som det er og har vært behov for.
 - «nå er det noen som arbeider med og hjelper elevgrupper med ekstra bistandsbehov, og som skolen og elevtjenestene, NAV og barnevern både kan henvise til og samarbeide med».
- Hovedinnsatsen i prosjektet har vært mer rettet mot skolegjennomføring enn mot ordinær ansettelse
 - men samtidig har den skolerettede bistanden mer enn å handle om fullendt «skolegjennomføring og avlagt eksamen» dreid seg om større eller mindre forbedringer på veien mot skolefullføring (tilstedeværelse, oppførsel, mestring, læring, å få karakterer, eller gjennomføring av enkeltfag).

Lindesneslovens styrke

- Lindesnesloven har etablert en tettere oppfølging av den enkelte ungdom enn det skolene og OT ellers har kapasitet til.
 - mer fleksibel, proaktiv, oppsøkende og systematisk enn den oppfølgingen videregående skoler normalt har kapasitet og kompetanse til å utføre.
- Lindesnesloven har kommet i posisjon til å hjelpe en betydelig andel unge i Lindesnesregionen som sliter med helse, hjemmesituasjon, skolegang eller arbeid
 - losene lykkes med både å bygge tillit til - og utvikle mestringstro hos - ungdommene og som pådrivere i samarbeidet med andre instanser om enkeltsaker.
- Det vi har observert, har styrket vår antakelse om at en tilnærming basert på prinsippene i SE videregående skole kan
 - løfte systematikken og kvaliteten i det å bruke vanlige arbeidsplasser
 - styrke skolegjennomføringen og forbedre overgangen til vanlig arbeid for ungdom som av ulike grunner står i fare for å bli en del av «utenforskapet».

SE i skolen – lesson learned?

- Å bruke SE-tilnærmingen ovenfor denne målgruppen som en faglig plattform erfares som både konstruktivt og nyttig.
- Samtidig kan SE-tilnærmingen forstås som for snever for denne målgruppen, særlig når det gjelder det strenge fokuset på ansettelse i arbeid.
- Lindesnesloven har supplert SE med klarere fokus på utvikling av mestringstro («motivasjonsarbeid») i samarbeid med lokalt arbeidsliv, for å finne retning i livet og (om)valg av studieretning og oppsøkende virksomhet.
- Tar tid å lære og forstå SE-tilnærmingen.
- Tar tid å finne sin plass innenfor skolesystemet.
- Tar tid å etablere konstruktivt samarbeid med skole, arbeidsliv og andre relevante samarbeidsinstanser.

Hjelparane har ei avgjerande rolle - Kva kjenneteiknar gode hjelparar av ungdom?

- Trivast med og blant ungdommar
- Kva meiner ungdommar sjølv? Funn i 54 studiar (Freake mfl 2007):
 1. What I tell them is confidential.
 2. They explain things and give me information and advice
 3. They listen to me
 4. They are kind, caring, sympathetic, understanding
 5. I can trust them
 6. They are competent, experienced and qualified
 7. They don't patronize me or treat me like a child
 8. For medical issues many girls prefer to see a female doctor
 9. They are non-judgemental
 10. I feel comfortable and it's easy to talk
 11. I get to see the same person each time
 12. I am treated as an individual not just part of their job

Suksessfulle jobbspesialistar (Tilson and Simonsen 2013)

- prinsippfast optimisme,
 - at dei har ei genuin tru på evnene til den unge og føler eit ansvar for å bidra til å styrke desse.
- kulturell kompetanse,
 - at dei har bevissthet kring kva slags kontekst dei unge lever i, og evne til å kommunisere godt med dei og familiane deira.
- business-orientert profesjonalisme;
 - at dei forstår kva som motiverer arbeidsgivarar og arbeider etter standardar som passar inn i forretningskontekst.
- forstand på nettverksarbeid;
 - at dei har evne til å knytte kontaktar med ulike typar menneske og ressursar til å skape og få tilgang til muligheter for ungdom.

Korleis kan vanlege arbeidsplassar brukast for å inkludere?

- Inkluderingskompetanse (Frøyland & Spjelkavik (red.) 2014)
 - Sosialfagleg, helsefagleg og pedagogisk kunnskap om brukarane sine støttebehov og relevant veiledningsmetodikk
 - Kunnskap om korleis å bruke ordinære arbeidsplassar for menneske med omfattande støttebehov skal få og utvikle seg i ein jobb

Takk for oss! Vite meir?

- Bond, G. R., Drake, R. E., & Campbell, K. (2014). Effectiveness of individual placement and support supported employment for young adults. *Early Intervention in Psychiatry Aug*(Pagination), No Pagination Specified
- Bragdø, A., & Spjelkavik, Ø. (2013). Individuell oppfølging av unge i ferd med å havne utenfor skole og arbeid. *AFI-rapport 9/2013*
- Burke-Miller, J., Razzano, L. A., Grey, D. D., Blyler, C. R., & Cook, J. A. (2012). Supported Employment Outcomes for Transition Age Youth and Young Adults. *Psychiatric Rehabilitation Journal, 35*(3), 171-179
- Drake, R. E., Bond, G. R., & Becker, D. R. (2012). *Individual placement and support: an evidence-based approach to supported employment*. New York: Oxford University Press.
- EUSE. (2014). European Union of Supported Employment Toolkit for Diversity. In E. U. o. S. Employment (Ed.). <http://www.eusetoolkit.eu/index.php/toolkit>: European Union of Supported Employment.
- Ferguson, K. M. (2013). Using the Social Enterprise Intervention (SEI) and Individual Placement and Support (IPS) Models to Improve Employment and Clinical Outcomes of Homeless Youth With Mental Illness. *Social Work in Mental Health, 11*(5), 473-495. doi: 10.1080/15332985.2013.764960
- Frøyland, K., Schafft, A. og Spjelkavik Ø. (2019): «Tackling increasing marginalization: Can support-side approaches contribute to work inclusion? I Hvid og Falkum (red) (2018) *Work and Wellbeing in the Nordic Countries: Critical Perspectives on the World's Best Working Life*. Kapittel 10. Routledge.
- Frøyland, K., Spjelkavik, Ø. og Bernstrøm, V.H. (2018). "Lindesneslosen". Evaluering av et prosjekt rettet mot å redusere utenforskap og frafall fra skole og arbeid blant unge i Lindesnesregionen. 74 s. Arbeidsforskningsinstituttet.
- Frøyland, Kjetil (2018): Arbeidsinkludering av utsett ungdom – potensialet i bruk av ordinære arbeidsplassar i tråd med Supported Employment. OsloMet – Storbyuniversitetet.
- Frøyland, K. (2018): "Vital roles and tasks for frontline workers facilitating job inclusion of vulnerable youth", *European Journal of Social Work*.
- Frøyland, K. (2017): "Sentrale kvalitetar i arbeidsinkludering av sårbar ungdom, slik ungdom sjølv og arbeidsgivarar opplever det", *Tidsskrift for ungdomsforskning, 17*(2): 3-26.
- Frøyland, K. (2016). Applicability of IPS Principles to Job Inclusion of Vulnerable Youth. *Journal of Vocational Rehabilitation, 45*(3)
- Frøyland, K., Maximova-Mentzoni, T., & Fossetøl, K. (2016). *Sosialt arbeid og oppfølging av utsatt ungdom i NAV. Tiltak, metoder, samarbeid og samordning i og rundt NAV-kontoret. Sluttrapport fra evaluering av utviklingsarbeid i 15 prosjektområder*. AFI-rapport 2016:1.

Litt meir litteratur

- Frøyland, K. (2015). Å "stå langt frå arbeid". Refleksjonar og førestillingar om kven som kan jobbe. *Tidsskrift for psykisk helsearbeid*, 12, 307-316.
- Frøyland, K., & Spjelkavik, Ø. (2014). *Inkluderingskompetanse. Ordinært arbeid som mål og middel*. Oslo: Gyldendal Akademisk
- Frøyland, K. (2014). Inkludering av personer med problematiske rusmiddelbruk, I *Inkluderingskompetanse* (kap 13). Gyldendal Akademisk
- Griffin, C., Hammis, D., & Geary, T. (2007). *The job developer's handbook: practical tactics for customized employment*. Baltimore: Paul Brokes Publishing.
- Luecking, R. G. (2009). *The Way to Work. How to Facilitate Work Experiences for Youth in Transition*. Baltimore: Paul H. Brooks Publishing
- MacIntyre, G. (2014). The potential for inclusion: young people with learning disabilities experiences of social inclusion as they make the transition from childhood to adulthood. *Journal of Youth Studies*, 17(7), 857-871.
- Munford, R., & Sanders, J. (2014a). Components of Effective Social Work Practice in Mental Health for Young People who are Users of Multiple Services. *Social Work in Mental Health*.
- Munford, R., & Sanders, J. (2014b). Negotiating and Constructing Identity: Social Work with Young People Who Experience Adversity. *British Journal of Social Work*.
- Murphy, A. A., Mullen, M. G., & Spagnolo, A. B. (2005). Enhancing Individual Placement and Support: Promoting Job Tenure by Integrating Natural Supports and Supported Education. *American Journal of Psychiatric Rehabilitation*, 8(1), 37-61.
- Noble-Carr, D., Barker, J., McArthur, M., & Woodman, E. (2015). Improving practice: The importance of connections in establishing positive identity and meaning in the lives of vulnerable young people. *Children and Youth Services Review*(0).
- Nochajski, S. M., & Schweitzer, J. A. (2014). Promoting school to work transition for students with emotional/behavioral disorders. *Work*, 48(3), 413-422.
- Noel, Oulvey, Drake & Bond (2017). Barriers to Employment for Transition-age Youth with Developmental and Psychiatric Disabilities. *Adm Policy Ment Health*, 44, 354-358.
- Osgood, D. W., Foster, E. M., & Courtney, M. E. (2010). Vulnerable populations and the transition to adulthood. *Future Child*, 20(1), 209-229
- Taylor, S. (2011). Educational and Vocational Exploration in Vulnerable Youth. *Child & Youth Services*, 32(4), 355-379.
- WALKER, R., et.al. (2016). 'They really get you motivated': Experiences of a life-first employment programme from the perspective of long-term unemployed Australians. *Journal of Social Policy*, 45(03), 507-526.
- Xie, R., Sen, B., & Foster, E. M. (2014). Vulnerable Youth and Transitions to Adulthood. *New Directions for Adult & Continuing Education*, 2014(143), 29-38.